

Robin Hood

En filmhandledning
utgiven av Film & Publik, Svenska Filminstitutet
Text: Klas Viklund

Åldersrekommendation: Mellanstadiet/Högstadiet

Robin Hood tillhör en av världslitteraturens mest kända och omtyckta figurer. Berättelserna om honom har under årens lopp spritts via böcker, filmer, teaterpjäser och serietidningar. Många får Walt Disneys tecknade filmklassiker i tankarna när Robin Hood kommer på tal. Andra har sina egna bilder av den rättrådige hjälten. Om man står i begrepp att se en film om Robin Hood finns det hos de flesta en viss förväntan på hur berättelsen ska gestaltas.

”Robin Hood: Prince of Thieves” är en kommersiell Hollywoodfilm, gjord i en tid när olika mediahändelser konkurrerar om publikens uppmärksamhet. Filmen har blivit en stor succé och man kan fundera över om det har att göra med det sätt på vilket filmen paketerar en välkänd och omtyckt historia på ett för publiken nytt och ibland utmanande sätt. Filmmakarna tycks ha resonerat som så, att även om historien är gammal får inte publiken uppleva att de hört den förut.

Manusförfattaren Pen Densham och regissör Kevin Reynolds har betonat hur noga de var med själva utförandet när de skulle filma Robin Hood: Prince of Thieves. De ville inte göra Robin Hood och hans män till några muntra rövare i knallgröna triåker och toppiga hattar. Istället såg de Robin Hood som en 1100-talets gerillasoldat, ledare för en armé som klädde sig i mörkt färgade plagg för att inte synas. Tanken på gerillakrig genomsyrar också de äventyrliga och spännande inslagen i filmen. Alla explosioner och bomber gör att filmen snarare liknar en modern actionfilm, än ett medeltida äventyr med fäktningsdueller.

Robin Hood är en figur som vuxit fram ur en muntlig tradition. Han har förekommit som huvudperson i sagor och folksägnen som människor återberättat för varandra genom seklerna. Självklart har historien på olika sätt förändrats då nya personer vidarebefordrat berättelsen. Vissa detaljer har kommit till, andra har fallit ifrån. Under olika tider har man betonat olika aspekter av historien. Detta sätt att hålla en berättelse levande finns kvar också i massmedieåldern, då historien filmas eller förmedlas via andra medier.

Ta gärna tillfället i akt att innan filmvisningen växla några ord om hur ni föreställer er Robin Hood. (De som vill kan göra en teckning!) Det är spännande att i förväg själv formulera sin egen bild, så att man efter filmvisningen har något att gå tillbaka till om man vill jämföra med filmens gestaltning av Robin Hood-figuren.

* Efter filmvisningen är det lämpligt att summera diskussionen: Innehöll filmen några överraskningar? Vad var nytt och

vad var välbekant? Vad var det som gjorde filmen spännande? Fanns det saker man skrattade åt? Var det något som var svårt att förstå?

Utifrån Robin Hood: Prince of Thieves finns möjlighet att fördjupa diskussionen kring Robin Hood-figures framväxt, men filmen väcker också nyfikenhet att läsa mer om Englands historia, livet i ett medeltida samhälle samt företeelser som feodalism, korståg och religionsstrider.

* Berättelsen aktualiserar också funderingar kring begrepp som ”rättvisa” och ”demokrati”. Vad innebär det att leva solidariskt? Är det riktigt att ta till våld för att bekämpa orättvisor i samhället?

Filmen Robin Hood: Prince of Thieves börjar med att den engelske riddaren Robin av Locksley rymmer från en fängelsehåla i Jerusalem. Året är 1194 och Robin har tillsammans med sin kung, Richard Lejonhjärta, varit på korståg i Det Heliga Landet där de slagits mot turkarna. På väg ur fängelset befriar Robin en svart man vid namn Azeem, en muslim som suttit fängslad för att ha begått äktenskapsbrott. Som ett bevis på sin tacksamhet slår Azeem följe med Robin till England.

Medan kungen varit borta har många engelska godsherrar börjat smida planer på ett maktövertagande. Sheriffen av Nottingham har terroriserat Robins hembygd, bränt ned hans barndomshem och mördat hans far. Hemkommen till England drabbar Robin och Azeem samman med sheriffen och hans män. De får ingen fristad någonstans, inte ens hos Robins gamla förälskelse Marian. Istället tvingas de fly till Sherwoodskogen där Robin har en envig med rövarhövdingen Little John, innan de tas emot av hans rövarband. Bland rövarna finns bland andra den hetlevrade tonårsgrabben Will Scarlet, som senare visar sig vara Robin av Locksleys okände bror.

* Både muslimen Azeem och den unge Will Scarlet är helt nya personer. Fundera över vilka nya ämnen och problem som dessa personer tillför berättelsen. På vilket sätt kommer Azeem att spegla den kulturkrock med flyktingar och invandrare som är aktuell idag? Är bilden av Azeem positiv eller negativ? Vilka kunskaper och uppfinningar berikar han engelsmännen med?

Rent dramatiskt utgör Azeems roll en parallell till Robin av Locksleys far, som också haft en annan kvinna. När detta för länge sedan uppdagades för sonen Robin, tog han avstånd

från fadern och drog ut i kriget. Att senare låta Robin förenas med Will Scarlet blir ett sätt att lösa familjekonflikten och visa att den en gång borskämde och intolerante överklassynglingen Robin av Locksley utvecklats till en ömsint och förstående karaktär. Men Will Scarlet, spelad av Christian Slater, fyller också en annan funktion, som affischnamn och identifikationsobjekt för de ungdomar som idag utgör merparten av biopubliken.

Ny i historien är också den onda häxan Mortianna, en slags beskyddande mor som lever i källaren hemma hos Sheriffen av Nottingham. Kraftmätningen mellan Sheriffens maktbegär (som stöds av Mortiannas okulta hantering) och Robins självpatagna uppgift att hämnas mordet på sin far, utgör den dramatiska kärnan i historien.

Vid sidan av denna personliga vendetta mellan Robin och Sheriffen av Nottingham för det enkla folket sin kamp för ett rättvisare samhälle där klyftorna mellan fattiga och rika inte är så stora.

* Diskutera vilken roll Robin spelar i denna kamp. Å ena sidan använder Robin det enkla folket som en armé i sin egen kamp mot Sheriffen av Nottingham. Å andra sidan blir han den starke och länge efterlängtade ledare som folket länge sökt. Robin framställs som en god ledare, men är han verkligen det? Vad utmärker en god ledare? Hur ska man uppfatta Robins ambition: "Ta från de rika och ge åt de fattiga"?

Filmen ger ett intryck av att Robin drabbas av övertygelsen om samhällelig "rättvisa" först sedan han utsatts för ett yttre tryck, då Sheriffen av Nottingham satt ett pris på hans huvud och folket riskerar att ange honom.

Även om skildringen av Robin Hood rymmer vissa tvetydigheter råder det aldrig något tvivel om vem i filmen vi ska sympatisera med, oroa oss för och heja på. Fundera gärna över hur det kommer sig. Tänk på hur hjälten (Robin Hood) och hans motståndare (Sheriffen av Nottingham och hans allierade) gestaltas och presenteras. Det finns visa enkla och slagkraftiga signaler som filmen arbetar med, till exempel i valet av kläder, rekvisita och ljudeffekter: Den "gode" hjälten, spelad av den finlemmade Kevin Costner, är klädd i mjuka, ljusbruna kläder - medan skurken spelas av en svartmusig man i enfärgat svarta kläder. Skurkens rådgivare, häxan Mortianna, har försetts med långa naglar som hon skrapar med i karotter fyllda av blod och saliv så att det går kalla kårar efter ryggen.

* Försök hitta fler exempel på händelser, situationer och företeelser som på samma känslomättade sätt laddats med information.

För en modern publik är äventyrsfilmernas lätt avläsbara signaler för "gott-ont", "hjalte-skurk" så välbekanta att de ibland riskerar att göra filmerna både tråkiga och förutsägbara. Men man kan inte ta bort klichéerna, de behövs för att inte filmerna ska bli omständigt svarberättade, då sacker tempot. Ändå finns behovet att överraska publiken. I "Robin Hood: Prince of Thieves" har man bland annat löst problemet genom att låta skurken få ett antal slapsticknummer, vilket gör honom mer rolig än farlig. Hans repliker om inställt

julfirande, önskan om att få mördra med en sked och bekännelser om en tragisk barndom är av det slaget. Dessutom fotograferas ständigt Sheriffen av Nottingham på ett sätt som förstärker hans energiskt komiska utspel: ett kraftigt vidvinkelobjektiv förvrider hans ansikte i de scener där han tar ut svängarna i sin roll som parodisk skurk på gränsen till ett hysteriskt sammanbrott.

På ett liknande sätt leker filmen med presentationen av Marian-gestalten. Då Robin Hood kommer hem ställs han inför en ful och tjock dam som han (och publiken) tror är hans älskade Marian. Medan han stammande av förvåning försöker smälta vad han ser överfalls han av en svartklädd gestalt. Efter en hård strid lyckas Robin demaskera den svartklädde, som visar sig vara den riktiga lady Marian, en underskön kvinna, fylld av list, mod och handlingskraft. Medan Robin Hood står paralyserad inför denna vändning passar Marian på att knäa Robin i skrevet och på nytt göra sig till herre över situationen.

Under lång tid har kvinnliga actionhjältinnor varit hänvisade till att stå vid hjälten sida och skrika. Så sker naturligtvis även i "Robin Hood: Prince of Thieves", även om hjältinnan här är starkare och mer handlingskraftig än i många liknande filmer. Jämför gärna med filmens övriga kvinnliga bifigurer, den ytterst kapabla Mortitia och Little Johns hustru som vägrar stanna hemma och passa barnen utan kräver att få komma med och slåss.

Robin Hood-figuren

Robin Hood är en litterär figur som funnits i engelsk medeltidsdiktning sedan 1100-talet. Han är känd som den ädle rövaren som stal från de rika och gav åt de fattiga. Hans namn förekommer i folkliga ballader från 1100-talet. I skrift omnämns han första gången i den brittiske skalden Langlands diktsvit Piers Plowman från 1377. Det finns flera verkliga personer som utpekats som förebilder till Robin Hood-figuren, men några bevis för att sagornas och sägnernas Robin Hood verkligen existerat finns inte. Berättelsen om Robin Hood ses idag snarast som ett uttryck för den sociala oron i 1200- och 1300-talets England.

Sägnerna berättar att Robin Hood var en vanlig bonde som efter att ha gjorts arvlös och fredlös tog sin flykt till Sherwoodskogen i Nottinghamshire i mellersta England. Han beskrivs som en ädel rövare, som inte dödade om han inte själv blev anfallen. Robin Hood och hans män stal från rika följn som tog sin väg genom skogen. De plundrade även munkar och präster, vars kloster och kyrkor disponerade stora rikedomar på de fattiga böndernas bekostnad.

På 1400-talet började berättelserna om Robin Hood användas som utgångspunkt för de skådespel och danslekar som uppfördes under det engelska maj-firandet. I samband med detta utökades persongalleriet med lady Marian, den fryntlige munken broder Tuck och rövarhövdingen Little John. Under 1600-talet förändrades Robin Hood-figuren genom att han upphöjdes till adelsman i flera teateruppsättningar. På 1800-talet dök han upp som romantisk hjälte i dikter och operor. Då hade Robin Hood blivit damernas riddare, en välartad man som levde ett sunt och friskt liv under bar himmel i

Sherwoodskogen.

Författaren Walter Scott tar med Robin Hood på ett hörn i riddarromanen Ivanhoe, några år innan författaren Howard Pyle 1883 gör en helhet av de medeltida balladerna då han i bokform publicerar berättelsen om Robin Hoods liv under titeln Robin Hoods glada äventyr (The Merry Adventures of Robin Hood).

Robin Hood har fram till idag filmats ett stort antal gånger. Efter att ha förekommit i några mindre stumfilmer gjorde den amerikanske skådespelaren Douglas Fairbanks 1922 en mycket uppmärksammad stumfilmsversion. Ingen i Hollywood vågade satsa på filmen, men Fairbanks lyckades med egna medel finansiera produktionen som då den var klar ansågs som den tidens stora äventyrsfilm, med rafflande torneringar och ändlösa fåktsener. Den filmstjärna som många äldre förknippar med Robin Hood är annars skådespelaren Errol Flynn som 1938 spelade huvudrollen i den praktfulla färgfilmen Robin Hoods äventyr (The Adventures of Robin Hood). 1973 gjorde Walt Disney en tecknad långfilm av Robin Hood där de olika karaktärerna gestaltades av djur och Robin Hood personifierades av en räv.

* På biblioteket finns en mängd olika böcker om Robin Hood, även om Howard Pyles version är den mest kända. Sprid gärna böckerna i klassen, läs dem, återberätta innehållet för varandra, diskutera skillnader och likheter mellan de olika böckerna och mellan filmen ni sett.

* Skriv en egen version av Robin Hood-berättelsen, dramatisera hela eller delar av historien och spela upp för varandra. Ett spännande sätt att hitta en ingång i berättelsen är att fundera över hur berättelsen skulle se ut om den utspelades idag.

* Den recensent som för Riksradios Kulturnytt recenserade Robin Hood: Prince of Thieves (28.6.1991) menade att filmen, trots sina medeltida kulisser, innehöll en mycket aktuell problematik. Recensenten pekade på att filmen var amerikansk och att den föll in i ett mönster av vietnam- skildringar, där många filmer handlar om soldater som återvänder hem till USA efter kriget och upptäcker att tillståndet i landet förändrats och att de inte längre är välkomna. Filosofera gärna över en sådan allegorisk innebörd. Är den rimlig? Kan det finnas andra tolkningar?

Bakgrundmaterial om Robin Hood-figuren hämtat ur uppslagsboken "Who's Who in Children's Books: A Treasury of the Familiar Characters of Childhood", av Margert Fisher (Weidenfeld & Nicolson, London 1975) samt Håkan Steens artikel "Tidlös filmhjärte i ny hatlös version: Hur man lagt till och dragit ifrån Robin Hood sedan medeltiden", publicerad i Svenska Dagbladet 28.6.1991. Robin Hood: Prince of Thieves

Produktionsuppgifter

Regi: Kevin Reynolds
Produktion: Morgan Creek Production Inc & Warner Bros. Inc., USA 1991.
Producenter: John Watson Pedensham och Richard B Lewis
Manuskript: Pen Densham och John Watson
Efter en ide av Pen Densham
Verkställande producenter: James G. Robinson, Gary Barber och David Nicksay
Medproducent: Michael J. Kagan
Foto: Doug Milsome
Scenografi: John Graysmark
Klippning: Peter Boyle
Musik komponerad och dirigerad av Michael Kamen
Kostym: John Bloomfield

I rollerna

Robin av Locksley - Kevin Costner
Azeem Edin Bakshir al Bakir - Morgan Freeman
Will Scarlet - Christian Slater
Sheriffen av Nottingham - Alan Rickman
Lady Marian - Mary Elizabeth Mastrantonio
Little John - Nick Brimble
Broder Tuck - Michael McShane
Biskopen - Harold Innocent
Duncan - Walter Sparrow
Guy av Gisborne - Michael Wincott
Mortianna - Geraldine McEwan

Tekniska uppgifter

Originaltitel: Robin Hood: Prince of Thieves
Ljudsystem: Dolby Stereo
Format: Vidfilm (1:1,85)
Speltid: 143 minuter
(Tillåten från 15 år) 139 minuter (Tillåten från 11 år)
Svensk översättning: Johan Wollter Norberg

Distribution

Svensk Filmindustri, 127 83 Stockholm
Tel: 08-680 35 00, Fax: 08-680 37 83

Robin Hood: Prince of Thieves hade premiär på svenska biografer 28.6.1991 och var då tillåten från 15 år. Fyra månader efter premiären (15.10.1991) lanserade Svensk Filmindustri en förkortad och omcensurerad version, tillåten från 11 år. Den omcensurerade versionen har kortats på femton ställen (sammanlagt cirka fyra minuter). Förutom detaljer av lemlästade kroppar och närgångna stridsscener har man framförallt kortat slutuppgörelsen: sheriffens försök att våldta Marian under vigselakten, scenerna kring sheriffens dödskamp och den återuppståndna Mortianas kamp mot Azeem.

Filmhandledningar ges ut av Svenska Filminstitutet, Film & Publik, Box 27 126, 102 52 Stockholm.
De publiceras i tidskriften Zoom. Filmhandledningar kan beställas mot porto- och exp.avgift.
Till vissa filmhandledningar finns en studiekassett med utdrag ur filmen (150 kr inkl moms + porto).

www.sfi.se/skolbio